

(Лист від Енн Ширлі, бакалавра гуманітарних наук, директорки Саммерсайдської середньої школи, Гілбертові Блайту, студентові медичного факультету Редмондського коледжу в Кінгспорті).

*Шелесткі Тополі,
Примарний провулок,
Саммерсайд, Острів Принца Едварда,
Понеділок, 12 вересня*

«Коханий,

дивовижна адреса, правда? Тобі доводилося чути щось чарівніше? «Шелесткі Тополі» – це мій новий дім, і мені його назва дуже подобається. Як і назва Примарного провулку, хоч офіційно її не існує. Насправді він зветься – Трент-стріт, але цієї назви ніхто й не згадує, хіба зрідка в «Тижневім кур'єрі», – і тоді люди перезираються й питають одне одного: «А це ще де?» А це всього-на-всього Примарний провулок, хоча хтосьна, чому його так називають. Я вже питала про це Ребекку Дью, та почула лише, що він завжди був Примарним провулком, і колись давно хтось розповідав, начеб тут мешкав якийсь привид. Але, запевняє вона, їй ніколи не траплялося в цьому провулку нічого страшнішого за неї саму.

Проте не забігаймо наперед. Ти ще геть не знайомий із Ребеккою Дью. Але познайомишся: я відчуваю, що це ім'я незрідка виринатиме в моїх листах.

Надворі сутеніє. (До речі, яке гарне слово, коханий! Мені воно подобається значно більше, ніж «вечоріє» – таке оксамитове, тінисте і... і СУТІНКОВЕ). Удень я належу цьому світові з усіма його клопатами, уночі поринаю в царство сну та вічності. Зате в сутінках я вільна від одного й від іншого, і належу самій собі... і тобі. Тож

цю священну годину я завжди присвячуватиму листам до тебе. Хоча нинішній лист не буде любовним. У мене таке скрипуче перо, а я не можу писати любовних листів скрипучим пером... чи надто гострим... чи тупим. Отже, ті листи я писатиму лиш тоді, коли в мене буде саме таке перо, як потрібно. А поки що розкажу тобі про свій новий дім та його мешканок. Гілберте, вони такі серденька!

Сюди я приїхала щойно вчора ввечері в пошуках житла. Зі мною поїхала пані Рейчел Лінд – начебто на закупи, але насправді, я впевнена, для того, щоб знайти мені добру кімнату. Попри все моє навчання в коледжі й диплом бакалавра, вона досі вважає мене юним недосвідченим створінням, яке треба доглядати й пильнувати.

Їхали ми залізницею, і там, Гілберте, зі мною сталася кумедна притичина. Я з тих, хто постійно, хоч-не-хоч, утрапляє в халепи, – здається, я просто притягаю їх до себе.

Це сталося тоді, коли поїзд уже підходив до нашої станції. Я підвелася і, нахилившись, щоб витягти сакво-яж пані Лінд (вона збиралася провести неділю в гостях у своєї саммерсайдської подруги), схотилася рукою за те, що здалося мені блискучою, відполірованою ручкою вагонного сидіння. Наступної ж миті я дістала такий сильний удар по пальцях, що ледь не завилася з болю. Гілберте, те, що я прийняла за ручку сидіння, виявилось лисиною якогось пасажира! Я вочевидь розбудила його, і тепер він сердито глипав на мене. Я перепросила його, сама не своя від ганьби, і похапцем втекла з вагона. Коли я востаннє на нього озирнулася, він усе ще похмуро дивився мені вслід. Пані Лінд перелякалася, а в мене досі болить рука!

Я не сподівалася якихось труднощів у пошуках житла, бо ж кімнату директорам і директоркам саммерсайдської школи от уже п'ятнадцять років здавала така собі пані Прінгл, дружина пана Томаса Прінгла. Але з якоїсь незбагненної причини вона раптом «утомилася від пожильців»

і не схотіла мене взяти. У деяких інших пристойних місцях так само чемно відмовили. Ще кілька місць я не змогла б назвати пристойними. Цілий день ми блукали містом, і нас – принаймні мене – почали долати втома, зневіра, спека та головний біль. Я вже готова була здатися... і саме тоді з'явився Примарний провулок!

Ми зайшли до пані Бреддок, давньої приятельки пані Лінд. Вона й сказала, що мене можуть узяти до себе вдови.

– Я чула, вони мусять узяти пожильця, щоби платити Ребеці Дью. Без додаткових джерел прибутку вдови більше не зможуть її тримати. А ХТО доїтиме їхню руду стару корову, якщо Ребекка піде?

І пані Бреддок суворо глянула на мене, мовби вважала, що доїти ту корову мушу я, але нізащо не повірила б, якби я заявила, що зможу із цим упоратися.

– А що це за вдови, про яких ти кажеш? – запитала пані Лінд.

– Таж тітонька Кейт і тітонька Четті, – відповіла пані Бреддок так, наче це мав би знати кожен, включно з нетямущими бакалаврами. – Тітонька Кейт – це пані Маккомбер, удова капітана Емейзи Маккомбера, а тітонька Четті – звичайна собі пані Маклін. Але їх усі кличуть тітоньками. Вони мешкають у самісінькому кінці Примарного провулку.

Примарний провулок! Тепер мені все було ясно. Я знала, що просто мушу оселитися в удів.

– Ходімо до них негайно, – звернулася я до пані Лінд. Так лячно було затриматися бодай на секунду, щоби Примарний провулок знову не зник у країні мрій.

– Ідіть до них, та знайте: брати вас чи ні, вирішуватиме Ребекка Дью. У Шелестких Тополях усім керує вона, це я вам напевне скажу.

Шелесткі Тополі! Такого не могло бути... не могло! Я вирішила, що мені це сниться. А пані Лінд заявила, що це дуже химерна назва, як для дому.

– То капітан Маккомбер вигадав. Це був його дім. Він обсадив його тополями, і так пишався ним, хоч рідко бував удома й чи не одразу знову їхав. Тітонька Кейт увесь час нарікала, як це незручно, а ми так і не збагнули, що ж вона мала на увазі – те, що він так швидко їхав, чи те, що взагалі приїздив. Надіюся, панно Ширлі, ви зможете там влаштуватися. Ребекка Дью – неперевершена куховарка, а щодо картоплі, то справдешній геній. Коли сподобається їй, будете як сир у маслі купатися. А коли ні – то вже ні, та й квіт. Я чула, тут у нас якийсь банківський клерк шукає собі кімнату, і вона, можливо, обере його. Дивно, що пані Прингл не хотіла вас узяти. У Саммерсайді повно Принглів та їхніх родичів. Їх тут кличуть «королівською родиною», і ви, панно Ширлі, мусите з ними ладнати, щоб мати успіхи в тій вашій школі. Вони завжди верховодили в околиці – навіть одна вуличка тут має ім'я старого капітана Авраама Прингла. Це справжній клан, а головують у нім дві старі дами із Кленового Пагорба. Я чула, буцім вони настроєні проти вас.

– Але чому? – вигукнула я. – Вони ж мене зовсім не знають!

– Котрийсь із їхніх далеких родичів теж домагався посади директора школи, і всі вони вважали, що він її й дістане. А її віддали вам, і та згряя задерла голови й завила. То їхня натура. Мусимо приймати їх такими, якими вони є. Слова їхні будуть медоточивими, та діятимуть вони завжди проти вас. Не хочу вас лякати, але хто попереджений – той озброєний. Сподіваюся, вам добре поведеться. Якщо оселитесь в удів, ви ж не будете проти того, щоб їсти разом із Ребеккою Дью? Бачте, вона не звичайна служниця, а далека родичка капітана Маккомбера. Коли в домі гості, вона не сідає за стіл з усіма – ТОДІ вона знає своє місце; та якщо ви оселитесь в них, Ребекка, звісно, не вважатиме вас гостею.

Я запевнила стривожену пані Бреддок, що залюбки

їстиму разом із Ребеккою Дью, і потягла пані Лінд до дверей. Я МУСИЛА встигнути раніше за того клерка.

Пані Бреддок вийшла нас провестися.

– Тільки глядіть, не кривдьте почуттів тітоньки Четті, добре? Її надзвичайно легко образити. Вона дуже чутлива, бідолаха. Бачте, у неї немає ТАКИХ грошей, як у тітоньки Кейт – хоч і в тітоньки Кейт їх не аж так багато. А ще тітонька Кейт страшенно любила свого чоловіка, а тітонька Четті – зовсім ні... тобто зовсім не любила свого. І не дивно! Лінкольн Маклін був старий чудило, та вона вважає, що люди винуватять її в цьому. Ваше щастя, що нині субота. У п'ятницю тітонька Четті нізащо вас не взяла б. Ви радше подумали б, що це тітонька Кейт має бути забобонна – вона ж удова капітана, а мореплавці всі такі, правда? Але з них двох забобонна – це тітонька Четті, хоч її чоловік був теслею. Така гарна була свого часу, бідолаха.

Я запевнила пані Бреддок, що почуття тітоньки Четті будуть для мене священні, та вона подріботила доріжкою слідом за нами.

– Кейт і Четті не порпатимуться у ваших речах, доки вас не буде вдома. Щодо цього вони дуже порядні. Ребекка Дью, може, і зазирне, але нікому нічого не скаже. І на вашім місці я не йшла б до парадних дверей. Ними вони користуються лише в особливих випадках. Здається, їх і не відчиняли після похорону капітана Маккомбера. Ідіть до кухонних дверей. Ключ лежить на підвіконні, під квітковим горщиком, тож якщо нікого не виявиться вдома, ви собі зайдіть і почекайте. Тільки в жоднім разі не хваліть kota, бо Ребекка Дью його не любить.

Я пообіцяла не хвалити kota; ми нарешті рушили й невдовзі вийшли до Примарного провулку. Це коротесенька бічна вуличка, за якою пролягає відкрита місцевість, а вдалині маячить розкішно гарна блакитна гора. По одні бік її зовсім ніхто не живе – лише велика ділянка землі

тягнеться вниз до затоки. По інший бік – будинків лише три. Перший – то звичайнісінький будинок, про нього більше й сказати нема чого. Другий – великий, солідний, похмурий особняк із червоної цегли з кам'яною облямівкою, де з мансардного даху визирають маленькі віконця, сам дах оточений залізною огорожкою, а довкруг будинку так густо купчаться ялини й сосни, що за ними ледь видно стіни. Мабуть, усередині там страхотливо темно. А третій і останній – це і є Шелесткі Тополі, що примостилися на самім розі трав'янистої вулички, до якої виходять парадні двері, і справжньої сільської дороги, уздовж якої так гарно витанцьовують тіні від дерев.

Я закохалася в них із першого погляду. Знаєш, існують будинки, що вражають тебе так глибоко через якусь ледь зрозумілу причину. Шелесткі Тополі – саме такі. Я можу змалювати тобі цей дім як білий каркасний будиночок – невимовно білий – із зеленими – дуже зеленими віконницями й маленькою кутовою башточкою та віконцями на горіщці з кожного боку, із низькою кам'яною огорожею, попід якою на рівній відстані одна від одної ростуть тополі, і з великим городом, де так весело впереміш ростуть квіти й овочі – та цей опис не передасть тобі його привабливості. Тож одним словом – це дім із дивовижно чарівливою індивідуальністю, що чимось нагадує Зелені Дахи.

– Ось місце для мене... воно судилося мені Долею, – захоплено мовила я.

Проте вигляд пані Лінд свідчив, що до цього веління Долі вона ставиться вельми скептично.

– До школи далеченько, – із сумнівом завважила вона.

– Нехай. Матиму добрий моціон. Ох, погляньте на той гайок через дорогу – які там берези й клени!

Пані Лінд поглянула, та відповіла хіба:

– Надіюся, тобі тут не дошкулятимуть комарі.

Я теж надіюся. Ненавиджу комарів. Один-єдиний комар проганяє мій сон швидше за нечисте сумління.

Добре, що ми не пішли до парадних дверей. Вони були нітрохи не гостинні – великі, двостулкові, різьблені, а в кожній стулиці – червоне скло з квітковим візерунком. Цьому будинку вони геть не пасують. Невеличкі зелені кухонні двері, до яких ми підійшли гарненькою доріжкою, викладеною тонким пласким пісковиком, що де-не-де потопала в траві, здалися мені куди привітнішими й добрішими. Обабіч доріжки розташувалися охайні, дбайливо доглянуті клумби з канарковою травою, дицентрами, тигровими лілеями, турецькими гвоздиками, полином, пагініями порани, біло-рожевими стокротками й іще тими квітами, що їх пані Лінд називає пініями. Звісно, не всі вони квітнуть о цій порі, та все ж видно, що кожна старанно розквітала в належну годину. У дальньому закутку городу – трояндові куці, а поміж Шелесткими Тополями й похмурих сусіднім будинком – кам'яна стіна, уся оповита віргінським виноградом, що поглинув і гратчасту арку над блякло-зеленими дверима посеред неї. Виноградні пагони пролягли й уперек них – вочевидь, останнім часом їх ніхто не відчиняє. Хоч насправді то навіть і не двері, а лише нижня їх половина. Верхня ледь прочинена, і крізь малесеньку щілинку можна мигцем уздріти сад по той бік стіни.

Щойно ж ми зайшли на город Шелестких Тополь, при самісінькій доріжці я завважила латочку конюшини. Щось змусило мене нахилитися й розглянути її ближче, і – віриш, Гілберте? – одразу три квітки мали на собі по чотири листочки! Ото знак! Проти цього були безсилі навіть Прінгли. А я відчула, що жоден банківський клерк не має ані найменшого шансу тут оселитися.

Кухонні двері виявилися відчинені: хтось вочевидь був удома, тож нам не довелося зазирати під квітковий горщик. Ми постукали й до нас вийшла Ребекка Дью. Ми одразу збагнули, що це вона, бо це не міг би бути більше ніхто в цілм світі. І вона просто не могла зватися ніяк інакше!

Ребеці Дью за сорок, і якби помідор міг мати чорні гладенько зачесані коси, чорні блискучі оченята, крихітний ніс із широким кінчиком і рот-щілину, оце й був би достеменний її портрет. Усе в ній коротеньке – руки, ноги, шия, ніс... усе, крім усмішки – широченної, від вуха до вуха.

Але тоді, у найпершу мить, жодної усмішки на її обличчі ще не було. Коли я запитала, чи можемо ми поговорити з пані Маккомбер, Ребекка Дью глянула на мене геть непривітно.

– Ви маєте на увазі вдову КАПІТАНА Маккомбера? – запитала вона так докірливо, начеб у домі жило щонайменше з десяток різних пані Маккомбер.

– Так, – смиренно відповіла я. І тоді вона провела нас до вітальні й лишила там. Це доволі гарна кімнатка, хоч у ній і забагато серветочок на спинках і бильцях крісел, та її тиха й затишна атмосфера сподобалася мені невимовно. Кожен предмет меблів має там своє особливе місце, де стоїть уже багато років. А як блищать усі вони! Такого дзеркального блиску не дасть жоднісінька полірувальна рідина з тих, що продаються в крамницях. Я збагнула, що це – результат ненастанної праці Ребекки Дью. На камінній полиці у вітальні стоїть пляшка з вітрильником усередині, яка дуже зацікавила пані Лінд. Вона так і не зрозуміла, яким чином вітрильник потрапив у пляшку, проте сказала, що це надає кімнаті «моряцького вигляду».

Увійшли вдови. Мені вони одразу сподобалися. Тітонька Кейт висока, сива й худорлява, трішки сувора – зовсім такого ж типу, що й Марілла. Тітонька Четті теж сива й худорлява, але низенька і з сумним обличчям. Може, свого часу вона й була дуже гарна, але тепер від колишньої вроди не лишилося нічого, крім очей. Вони справді чарівні – великі, лагідні, карі.

Я виклала мету свого візиту й удови презирнулися.

– Ми мусимо порадитися з Ребеккою Дью, – мовила тітонька Четті.

– Авжеж, – відгукнулася тітонька Кейт.

І з кухні вони покликали Ребекку Дью. Разом із нею зайшов великий пухнастий мальтійський кіт із білим хутром на грудях та довкола шиї. Мені хотілося його погладити, але, пригадавши настанову пані Бреддок, я вдала, що його тут немає. Ребекка дивилася на мене без тіні усмішки.

– Ребекко, – мовила тітонька Кейт, яка – і в цьому я невдовзі впевнилася – слів на вітер кидати не звикла, – панна Ширлі хоче винайняти в нас кімнату. Я думаю, погоджуватись нам не слід.

– Чому? – запитала Ребекка Дью.

– Це додасть вам клопотів, Ребекко, – відповіла тітонька Четті.

– Клопотів я не боюся, – мовила Ребекка Дью. Неможливо відокремити її ім'я від прізвища, Гілберте, неможливо... хоча вдови це роблять. Вони кличуть її просто Ребеккою. Гадки не маю, як їм це вдається.

– Але ми вже застарі, щоб тут вешталася молодь, – вела своєї тітонька Четті.

– Кажіть за себе, – відрубала Ребекка Дью. – Мені всього сорок п'ять і я ще доволі моторна. І на МОЮ думку, узяти в дім когось молодого було б зовсім незле. А що вже дівчину краще, ніж хлопця, то й поготів. ВІН куриє би зранку до ночі, і спалив би нас просто в ліжках. Якщо вам конче потрібен пожилець, Я радила б узяти її. Але, звісно, це ваш дім.

«Сказала й здиміла», як часто це повторював Гомер. Я знала, що справу залагоджено, але тітонька Четті заявила, що я мушу піднятися нагору й оглянути кімнату.

– Ми віддамо вам кімнату в баїті, дороженька. Вона менша, ніж гостьова спальня, зате в ній є комин для грубки, а з вікна такий прегарний краєвид. Воно виходить на старий цвинтар.

Я знала, що полюблю цю кімнату. Від самих лише слів «кімната в баїті» мене охопив трепет. Я мовби

опинилася в тій старовинній баладі, яку ми співали в школі в Ейвонлі – про діву, що жила «у вежі понад сивим морем». І справді, то виявилася прегарна кімната. Ми піднялися до неї кутковими сходами. Кімнатка невеличка... але геть не така тісна, як та жахлива спальня, де я прожила весь перший рік у Редмонді. У ній два вікна – північне й західне, – і в зовнішньому кутку бапти ще одне вікно: потрійне, відчиняється назовні, а під ним розташовані книжкові полиці. На підлозі – круглі плетені килимки, ліжко велике, із запоною, укрите ковдрою з клаптиків, такою гладенькою й рівною, що спати в ньому й руйнувати цю досконалу гармонію видається блюзнірством. І, Гілберте, воно таке високе, що залазити в нього я мушу невеличкою драбинкою, яку вранці треба скласти під ліжко. Здається, усю цю конструкцію привіз капітан Маккомбер із якогось закордонного плавання.

Є тут і милий кутовий буфетик із паперовими фестонами на поличках та візерунками у вигляді букетів на дверцятах. Блакитна подушка на лавці попід вікном – кругла, із заглибкою від гудзика посередині, що надає їй схожості з пончиком. І гарненький умивальник із двома поличками: на верхній ледь вистачає місця для миски й блакитного глечика, а на нижній – для мильниці й глека з гарячою водою. Біля нього стоїть невеличка скриня з мідними ручками, заповнена свіжими рушниками, а на поличці над нею – порцелянова фігурка дами в рожевих туфельках, із золотим паском, а її визолочені порцелянові коси прикрашає червона порцелянова ж троянда.

Крізь жовтаві фіранки в кімнату ллється золотисте сонячне світло, а на побілених стінах висять рідкісні гобелени, на які падають тіні тополь ізнадвору – живі гобелени, такі мінливі й тремкі. Чомусь ця кімната видається дивовижно ЩАСЛИВОЮ. Я найбагатша дівчина у світі.

– Тут тобі буде безпечно, от що, – мовила пані Лінд, коли ми вийшли.

– Боюся, після свободи в Домі Патті мені тут буде тіснувато, – відповіла я, щоб трішки її піддразнити.

– Свободи! – пирхнула пані Лінд. – Свободи! Не мели дурниць, Енн, ти ж не янкі.

А сьогодні я перевезла вже всі свої речі. Тяжко було, звісно, розлучатися із Зеленими Дахами. Хай як часто й надовго мені доводиться їх покидати, я возз'єднуюся з ними, щойно починаються канікули, так, мовби нікуди й не їхала, і серце мені болить від розпуки, коли я мушу знов ладнатися в дорогу. Та я знаю, що полюблю свій новий дім. А він уже любить мене. Я завжди знаю, любить мене котрийсь будинок чи ні.

З усіх моїх вікон дуже гарні краєвиди – навіть отой, зі старим цвинтарем, зусібч обсадженим темними ялинами, до якого веде кривуляста стежина з кам'яними огорожками по боках. Із західного вікна мені видно всю затоку – аж до дальнього туманного берега – і маленькі вітрильники, які я так люблю, і статечні кораблі, що відпливають «до земель незнаних»... Яка чарівна фраза! У ній стільки «простору для уяви»! З північного вікна видно гайок із березами й кленами. Ти знаєш, я завжди обожнювала дерева. Коли в Редмонді на лекціях з англійської літератури ми вивчали Теннісона, я завжди тужила разом із бідолошною Еною за її навік утраченими соснами*.

Поza гайком та цвинтарем – розкішна долина, яку червоною лисучою стрічкою розтинає дорога з мовби нанизаними на неї білими будиночками. Деякі долини справді розкішні... хоч і важко сказати, чому. Просто дивитися на них – уже невимовна радість. А за долиною – моя блакитна гора. Я назвала її Королем Штормів. Така вже я, що неодмінно мушу давати імена всьому довкола.

Тут, у своїй кімнатці, я зможу побути сама, коли мені цього захочеться. Знаєш, часом так приємно лишитися на самоті. За друзів мені будуть вітри, що стогнатимуть,

* Ідеться про поему А. Теннісона «Енона».